

Η ιστορική σημασία της ταξικής ανασυγκρότησης του εργατικού κινήματος στην κατασκευή στην νέα εποχή και η αντικαπιταλιστική αριστερά

Γράφει ο **Χρήστος Καλαμπόκας**

Γιατί το ταξικό κίνημα των κατασκευών μπορεί να γίνει **μοχλός ανατροπής της κατάστασης στασιμότητας και ήττας του εργατικού κινήματος σήμερα;**

α. Στην ταξική πάλη - ο πλέον δραστήριος ιστορικά

Ο κλάδος των κατασκευών παγκόσμια δεν αποτελεί μόνο τον οικονομικό κλάδο που η συνήθης συνεισφορά στο ΑΕΠ των χωρών κινείται από το 5-10% του ΑΕΠ , αλλά αποτελεί και εκείνο τον παραγωγικό κλάδο με την σχετικά μεγαλύτερη απεργιακή δραστηριότητα , την μεγαλύτερη πυκνότητα και συχνότητα μαχητικών αγώνων που αποκτούν κάτω από συγκεκριμένες πολιτικές προϋποθέσεις ιστορική σημασία για τα εργατικά κινήματα των χωρών. **Συνεπώς η ανάγκη συγκρότησης μιας μαζικής αντικαπιταλιστικής πολιτικής κατεύθυνσης στο εργατικό κίνημα των κατασκευών είναι ζήτημα πρώτης γραμμής για το επαναστατικό κίνημα.**

β. Στις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης 2008 - ο πλέον χτυπημένος- σε αντίθεση με την περίοδο Covid που παρατηρούμε απλώς τάσεις σχετικού περιορισμού-οι τάσεις και τα διλήμματα σήμερα με το βλέμμα στο 2030

Η συγκρότηση μιας μαζικής αντικαπιταλιστικής κατεύθυνσης στο εργατικό κίνημα των κατασκευών στην χώρα μας πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη της τα κοινωνικά -πολιτικά και ιδεολογικά αποτελέσματα της κρίσης υπερσυσσώρευσης του κεφαλαίου το 2008. Συνοπτικά το κατασκευαστικό κεφάλαιο μετά την κορύφωση της δραστηριότητάς του το 2005 εισέρχεται σε μια καθοδική τροχιά που μετά το ξέσπασμα της κρίσης του 2008 επιταχύνεται με απίστευτους ρυθμούς. Η συμμετοχή του κατασκευαστικού κεφαλαίου (με την περιορισμένη έννοια) στο ΑΕΠ από το 8% τερματίζει από 1,5% το 2017. Η ιδιωτική κατασκευαστική δραστηριότητα στην κατοικία σχεδόν εξαερώνεται και μεγάλη κάμψη εμφανίζει και η κατασκευαστική δραστηριότητα που στηρίζεται στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων ή στις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις. Η απασχόληση μειώνεται από τους 400.000 εργαζόμενους το 2006 σε μόλις 170.000 εργαζόμενους το 2017. Πρόκειται για μαζική καταστροφή και απαξίωση παραγωγικών δυνάμεων και του κατασκευαστικού κεφαλαίου που αντίστοιχη δεν υπάρχει στην σύγχρονη μεταπολεμική ιστορία της

χώρας.

Η νέα κανονικότητα και οι αντιφάσεις της

Η περίοδος από το 2017 έως το 2022 είναι μια **περίοδος αργόσυρτης επανάκαμψης** του κατασκευαστικού κεφαλαίου, σε επίπεδα σαφώς χαμηλότερα της χρυσής περιόδου 2000-2006 με **κύριο χαρακτηριστικό την ανάκαμψη των μεγάλων έργων αλλά σε διαφοροποιημένα νέα επενδυτικά πεδία** που δεδομένης όμως της συνεχιζόμενης κρίσης της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας αδυνατούν να οδηγήσουν το σύνολο του κλάδου σε μια νέα περίοδο κατασκευαστικής ευφορίας.

Η οξύτητα της πάλης των τάξεων την περίοδο της άμεσης διακυβέρνησης από τα μνημόνια έχει αφήσει ανοιχτά ζητήματα προς επίλυση στο αστικό κράτος με κύριο την αλλαγή του συσχετισμού δύναμης ανάμεσα στην εργασία και το κεφάλαιο, ανάμεσα στον καταπιεσμένη πλειοψηφία και την ολιγαρχία όχι μόνο στο πεδίο της παραγωγής αλλά και στο πεδίο της κοινωνικής αναπαραγωγής, στο πεδίο των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων και στο πεδίο των δημοκρατικών δικαιωμάτων.

Για παράδειγμα ενώ η αστική στρατηγική έχει σημαντικές επιτυχίες στην αλλαγή των σχέσεων ιδιοκτησίας κρατικής ή κοινής γης μέσω του υπερταμείου και των καταϊγιστικών ιδιωτικοποιήσεων, έχει χαμηλή αποτελεσματικότητα στην αλλαγή των ιδιοκτησιακών σχέσεων της κατοικίας.

Ταυτόχρονα τα κύματα της μετανάστευσης του ειδικευμένου και επιστημονικού δυναμικού της χώρας που έλαβε πρωτοφανή χαρακτηριστικά την περίοδο της κρίσης και σχεδόν σε δεύτερη στιγμή το κύμα της μετανάστευσης μεγάλου τμήματος ειδικευμένου πλέον τεχνικού δυναμικού των πρώτων κυμάτων της μετανάστευσης στην Ελλάδα όπως πολίτες Αλβανικής καταγωγής προς την Ευρώπη στερούν από το κατασκευαστικό κεφάλαιο τόσο την ενεργό ζήτηση για εμπορευματοποιημένη λαϊκή κατοικία που θα μπορούσε να εκτινάξει την κατασκευαστική δραστηριότητα, όσο και το εργατικό δυναμικό που θα μπορούσε να σηκώσει το παραγωγικό βάρος μιας τέτοιας προσπάθειας.

Εάν αυτό συνδυαστεί με την οικονομική δυσπραγία των λαϊκών (εργατικών και μεσαίων) εισοδημάτων παρόλες τις θριαμβολογίες για αύξηση των αποταμιεύσεων (αύξηση των ανισοτήτων στην τραπεζική αποταμίευση) είναι σαφές ότι **μία έστω σημαντική ανάταξη της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας δεν μπορεί παρά να στηριχτεί είτε στους κερδισμένους της κρίσης, που αποτελούν συγκεκριμένα και ορατά κοινωνικά στρώματα των ανώτερων μεσαίων στρωμάτων καθώς και στην καταστροφική επενδυτική δραστηριότητα του κεφαλαίου στο πάγιο τουριστικό κεφάλαιο μεγάλης κλίμακας, στην καταστροφική πολυσχιδή επενδυτικό οργανισμό της ανακατασκευών της αστικής κατοικίας στα κέντρα των τουριστικών πόλεων ή περιφερειακών περιοχών με στόχο τις βραχυχρόνιες μισθώσεις και στην καταστροφική επιλογή εκτέλεσης φαραωνικών έργων για τα ελληνικά μέτρα που αλλάζουν ριζικά τον δημόσιο χαρακτήρα της πόλης όπως το Ελληνικό, το Καζίνο του Αμαρουσίου ή η Ριβιέρα του Σαρωνικού.**

Ταυτόχρονα η αστική στρατηγική στο πλαίσιο και της πολιτικής της ΕΕ δεν προβλέπει κανένα σημείο κοινωνικής ενσωμάτωσης στον κορμό των πόλεων για τα νέα κύματα των μεταναστών που εξορίζονται και φυλακίζονται σε πραγματικά στρατόπεδα συγκέντρωσης ή προορίζονται σε πάμφθηνο εργατικό δυναμικό γης στην νέα αστική τάξη της αγροτιάς.

Η ανωτερότητα της αστικής στρατηγικής και ο παροξυσμός του ανταγωνισμού των κεφαλαίων

Επομένως η αστική στρατηγική για το ξεπέρασμα της οικονομικής κρίσης ειδικά στις κατασκευές είναι περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη ιστορική φάση ανάπτυξης του καπιταλισμού πολύ πιο προγραμματικά συνεκτική, πιο συγχρονισμένη με τις διεθνείς τάσεις

του κεφαλαίου, πιο ευθυγραμμισμένη με ιστορικές επιδιώξεις του ευρωατλαντικού κεφαλαίου, πιο ταξική γιατί αδυνατεί να αποδώσει συγκεκριμένα αντισταθμιστικά οφέλη σε σημαντικά τμήματα της κοινωνίας, πιο οργανωμένη γιατί στηρίζεται σε μια πλατύτερη και κατόχρονα πιο συγκεντρωτική και πειθαρχημένη δομή up-down δομή των αστικών στρωμάτων, πιο επιστημονική γιατί θεμελιώνει τις επιλογές της σε νέους στρατηγικούς στόχους όπως η πράσινη ανάπτυξη, η ενεργειακή ασφάλεια και επάρκεια, ο στρατηγικός ρόλος της χώρας στις διεθνείς συγκρούσεις, η ψηφιοποίηση του κρατικού μηχανισμού και της παραγωγής και τέλος πιο αδίστακτη απέναντι στα εργατικά δικαιώματα, τις δημοκρατικές ελευθερίες και τους λαϊκούς αγώνες.

Με δεδομένα, τα πεδία, το πρόγραμμα και τις κατευθύνσεις που λαμβάνει η αστική στρατηγική στην κατασκευαστική δραστηριότητα, ο ανταγωνισμός των κεφαλαίων αποκτά χαρακτήρα πολέμου, πολέμου που τρέχει μπροστά στις οθόνες μας σε καθημερινή βάση με αλληπάλληλες μεταβολές των συμμαχιών, τις μεταβολές της σύνθεσης ή όγκου των επιχειρηματικών κατασκευαστικών ομίλων, με το σπάσιμο δημόσιων διαγωνισμών έως ότου κλείσει η μοιρασιά της πίτας, με την έξωση παραδοσιακών παραγόντων από κορυφαίων ομίλους από την επιθετική είσοδο σημαντικών FUNDS σε υφιστάμενες εταιρικές δομές, τις συχνές ανατροπές στις διοικήσεις των ομίλων ως προεόρτιο ή αποτέλεσμα της αλλαγής των μετοχικών συνθέσεων, με την διακριτική επιτήρηση του τραπεζικού κεφαλαίου σημαντικών ομίλων.

Ο επενδυτικός οίστρος

Το πρώτο κεντρικό ζήτημα είναι ασφαλώς το ζήτημα της χρηματοδότησης της οργάνωσης και της εκτέλεσης των προβλεπόμενων έργων, χρηματοδότηση που για ακόμα μια φορά στον κύριο όγκο της δεν πρόκειται να προέλθει από ίδιες επενδύσεις εγχώριες ή διεθνείς αλλά από την πρωτοφανή τροφοδοσία των χρηματοδοτικών πακέτων από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, το ευρωπαϊκό ταμείο συνοχής, τα πράσινα κονδύλια της ενεργειακής μετάβασης, τα επενδυτικά προγράμματα των πρώην ΔΕΚΟ που χρεώνουν τον τελικό καταναλωτή, τα συγχρηματοδοτούμενα έργα που χρεώνουν επίσης των καταναλωτή σε βάθος 30ετίας, τις κατασχέσεις περιουσιακών στοιχείων των λαϊκών στρωμάτων, την εξαγορά της δημόσιας γης και της κρατικής περιουσίας αλλά και των κοινωφελών ιδρυμάτων σε εξευτελιστικές τιμές συγκριτικά με τις υπερδιογκωμένες μελλοντικές τιμές, τον τραπεζικό δανεισμό κάνοντας χρήση των αποταμιεύσεων. Η χρηματοδότηση και οι πηγές της είναι το βασικό πεδίο ανταγωνισμού ανάμεσα στα κεφάλαια που συγκρούονται στον ευρύτερο κλάδο της κατασκευής και της μελέτης.

Η ανασύνθεση του συλλογικού εργάτη στις κατασκευές-μελέτες

Το δεύτερο κεντρικό ζήτημα είναι η διατήρηση και το βάθεμα του σημερινού καθεστώτος εκμετάλλευσης του συλλογικού εργάτη στις κατασκευές -μελέτες. Το κατασκευαστικό κεφάλαιο έχει πλήρη εικόνα ότι είναι αδύνατον να εκτελέσει την γκάμα των έργων που ανοίγονται μπροστά εφόσον ξεπεράσει τους σκόπελους της χρηματοδότησης με τις παραγωγικές δυνάμεις που σήμερα διαθέτει που είναι ποσοτικά αλλά και ποιοτικά ανεπαρκείς δεδομένου ότι σχηματικά αντιστοιχούν στο 1/3 των δυνάμεων που διέθετε το 2006. Επομένως θεωρούν ότι στην φάση του ξεδιπλώματος των έργων και με δεδομένες τις πληθωριστικές πιέσεις στην τρέχουσα πενταετία που τσακίζει τα λαϊκά εισοδήματα θα τεθούν υπό καθεστώς σημαντικής εργατικής και λαϊκής πίεσης που μπορεί να οδηγήσει σε εργατικό ξέσπασμα. Η στρατηγική της επίλυσης της ανεπάρκειας του ειδικευμένου, του ανειδίκευτου αλλά και του επιστημονικού δυναμικού θα επιχειρηθεί με πολλαπλές και διαφοροποιημένες στρατηγικές που ήδη πέφτουν στην πιάτσα όπως:

Πρώτον: η μαζική εισαγωγή ανειδίκευτου και χαμηλά ειδικευμένου προσωπικού από τρίτες χώρες με διακρατικές συμφωνίες ορισμένης χρονικής διάρκειας και προκαθορισμένων αμοιβών εργασίας και συνθηκών διαμονής - διαβίωσης

Δεύτερον: με παροχή κινήτρων για επιστροφή τμημάτων υψηλής και μέσης επιστημονικής ειδίκευσης Ελλήνων μεταναστών της Ευρώπης

Τρίτον: με την προσεκτική αξιοποίηση τμημάτων των τελευταίων μεταναστευτικών κυμάτων

Τέτατον: με την γενίκευση της πρακτικής άσκησης σε όλες τις κλίμακες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ΑΕΙ και μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Πέμπτον: με την εισαγωγή τεχνικού δυναμικού μέσης τεχνικής εκπαίδευσης της δυτικής και ανατολικής Ευρώπης.

Έκτον: με την ένταση των τεχνικών μέσων παρακολούθησης των έργων δηλ. με το ξεδίπλωμα της στρατηγικής αναδιοργάνωσης των κατασκευών μελετών σύμφωνα με τις κατευθύνσεις digitalization of the construction industry και των digital twins που στοχεύει στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας έως και 30% έως το 2030.

Οι μισθολογικές στρατηγικές χειρισμού των αντιστάσεων

Σε αυτή την κατεύθυνση το κατασκευαστικό κεφάλαιο θα αναπτύξει μια πολλαπλά και βαθιά διαφοροποιημένη στρατηγική απόδοσης μισθολογικών και μη μισθολογικών απολαβών που δεν πρέπει να επηρεάσουν αρνητικά τα προσδοκώμενα κέρδη στην τρέχουσα δεκαετία αλλά ούτε και να υπονομεύσουν πολιτικά και ιδεολογικά την νέα θέση που καταλαμβάνει στο παραγωγικό σύστημα της χώρας από την στιγμή που πλέον μετατρέπεται σε βιομηχανική δύναμη αλλά εισπράκτορα των εισοδημάτων των καταναλωτών. Κριτήριο της μισθολογικής στρατηγικής θα είναι η διατήρηση σε χαμηλά επίπεδα του βασικού μισθού ώστε να περιφρουρήσει τους όρους της εισαγωγής στην κατασκευαστική παραγωγή της τεράστιας μάζας των ξένων εργατών, των εισαγόμενων ξένων εργατών και των νέων πρακτικάρων.

Ταυτόχρονα θα επιδοτήσει με αυξημένες αποδοχές τα τμήματα της επιστημονικής μετανάστευσης με την μορφή κινήτρων καθώς και θα ανεβάσει μισθολογικά τα ανώτερα μεσαία στρώματα του κατασκευαστικού κεφαλαίου και τα αστικά διευθυντικά στρώματα ώστε να τρέξει το νέο μοντέλο ελέγχου της ροής και της κατασκευής των έργων δηλ. θα αναβαθμίσει και θα διευρύνει το διευθυντικό δικαίωμα σε βασικό ρυθμιστή της κατασκευαστικής παραγωγής εξοπλίζοντάς το με νέες τεχνικές ελέγχου και επιτάχυνσης της παραγωγικής εργασίας. Τα εκτελεστικά μισθωτά στρώματα της επιστημονικής -τεχνικής εργασίας στο τεχνικό γραφείο και στα εργοτάξια καθώς και το ειδικευμένο τεχνικό δυναμικό κάθε ειδικότητας θα δεχθούν αφόρητες πιέσεις για την εκτέλεση των έργων και η πιο πιθανή εκδοχή θα είναι μια επανάληψη της εποποιίας των Ολυμπιακών αγώνων στην οποία οι ικανοποιητικές αμοιβές προέκυπταν όχι ως αποτέλεσμα της αύξησης των μισθών με παρακολούθηση της ανόδου της παραγωγικότητάς τους αλλά ως αποτέλεσμα της ακραίας επιμήκυνσης της εργάσιμης μέρας με ταυτόχρονη υπερενταντικοποίηση της εργασίας τους.

Η ενεργοποίηση του πυρήνα του συλλογικού εργάτη

Η συμμαχία ανάμεσα στα δύο αυτά στρώματα του συλλογικού εργάτη της μισθωτής τεχνικής διανόησης και του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού

(α) στον βαθμό που καταφέρουν να ξεπεράσουν την αυταπάτη του διαφορετικού μεταξύ τους και σε σχέση με τα κατώτερα στρώματα η προστασία των οποίων θα πρέπει να τεθεί σε απόλυτη προτεραιότητα,

(β) στον βαθμό που αναιρέσουν σε πραγματικές συνθήκες πάλης τον ενυπάρχοντα κοινωνικό και φυλετικό ρατσισμό,

(γ) στο βαθμό που θέσουν τις δυνάμεις τους **σε ανεξαρτησία απέναντι από το κατασκευαστικό κεφάλαιο προγραμματικά** και στις διάφορες μορφές οργάνωσης που αναπτύσσονται μέσα από την υπεργολαβία και την επιχειρηματική εξειδικευμένη δράση,

(δ) στο βαθμό που αντισταθούν στις νέες μορφές ελέγχου που θα επιχειρηθούν να επιβληθούν και κατά βάση ενώ θα απαιτούν ένα υψηλότερο βαθμό τεχνικής και επιστημονικής επάρκειας θα περιορίζουν την σχετική αυτονομία που απολάμβαναν σε παραγωγικές συνθήκες χαμηλής τεχνικής σύνθεσης της κατασκευαστικής παραγωγής,

(ε) και στο βαθμό που θα αρχίσουν να αποκτούν νέες μορφές συλλογικότητας και οργάνωσης που θα ενσωματώνουν το σύνολο της τάξης,

τότε υπάρχει η δυνατότητα μιας αποφασιστικής συμβολής σε μια ιστορική αντιστροφή του συσχετισμού δύναμης στον κλάδο και γενικά καθώς και της συγκρότησης ενός νέου ταξικού εργατικού κινήματος. Οι δυνατότητες μαζικού πολιτικού ταξικού εκβιασμού με την στήριξη της ευρύτερης κοινωνίας κατά της εργοδοσίας και του κράτους μεγεθύνονται, δεδομένου ότι η παρουσία του αναδόχου -κατασκευαστή δεν είναι πλέον προσωρινή αλλά αποκτά μόνιμα χαρακτηριστικά και επομένως είναι υποχρεωμένοι όλο το σύμπλεγμα κράτους -κατασκευαστικού κεφαλαίου να λογοδοτεί στην δημόσια σφαίρα. Ταυτόχρονα βέβαια αυξάνονται οι δυνατότητες άμεσης επίδρασης του κατασκευαστικού κεφαλαίου στην μέση κοινωνική συνείδηση. Το ξέσπασμα αυτής της αντίφασης που πηγάζει από το νέο ρόλο του κατασκευαστικού κεφαλαίου στην σχέση του με το κράτος και την κοινωνία είναι εκρηκτικό και το συναντάμε πλέον σε κάθε σημαντική σύγκρουση όπως στον Βόλο, στα Άγραφα, στον ΤΑΠ.

Ένα σύγχρονο αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα στο τιμόνι

Το στοίχημα είναι, εάν σε αυτή την υποβόσκουσα σύγκρουση που κατά καιρούς έρχεται στην επιφάνεια, θα τεθεί επικεφαλής το μαχόμενο εργατικό κίνημα, η ίδια η τάξη και όχι απλώς και μόνο μια ταξική αντίληψη για λογαριασμό της τάξης, στοίχημα που θα κρίνει πολλά για την πορεία της ταξικής πάλης στην χώρα μας.

Η αποτελεσματική συμβολή των δυνάμεων της αντικαπιταλιστικής αριστεράς και της ΑΝΤΑΡΣΥΑ σε αυτό το κορυφαίο διακύβευμα απαιτεί την συστηματική επεξεργασία, προβολή και συγκέντρωση κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων πάνω σε ένα αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα μακράς πνοής και ριζικών μεταρρυθμίσεων που μπορούν να αλλάζουν τον συσχετισμό δύναμης σήμερα και ταυτόχρονα να συγκροτούν το υποκείμενο της επαναστατικής ανατροπής.

Ειδικά στην τρέχουσα περίοδο η πάλη για την συλλογική σύμβαση μπορεί να λειτουργήσει ως σοβαρός ενοποιητικός κρίκος του κινήματος στις κατασκευές εάν συνδυαστεί με μάχιμη συστράτευση όλων των ζωντανών δυνάμεων στα υφιστάμενα συνδικάτα αλλά κυρίως με την συγκρότηση νέων συνδικάτων που θα στεγάσουν το σύνολο των δυνάμεων του συλλογικού εργάτη στις κατασκευές - μελέτες θέμα που πρέπει να τεθεί στον άμεσο ορίζοντα του ταξικού εργατικού κινήματος βάσης!